

Ярослав Гребнів
ORCID: 0000-0003-0165-034X

РОЛЬ РОДИНИ КНЯЗЯ С. П. УРУСОВА (1859 – 1918) В СТАНОВЛЕННІ КОЗІВНИЦТВА В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ

THE ROLE OF THE FAMILY OF PRINCE S.P. URUSOV (1859–1918) IN THE FORMATION OF GOAT BREEDING IN THE RUSSIAN EMPIRE

Відзначаючи сприяння членів родини князя С. П. Урусова в його справі насадження козівництва, у першу чергу потрібно згадати про заслуги брата Володимира (1857 – 1907), який, будучи старше Сергія на два роки, розділяв всі його починання. В 1896 році вони разом організували Російське товариство сільськогосподарського птахівництва, Володимир також повністю розділяв захоплення свого брата конярством. І в науково-літературній діяльності Володимир теж поділяв погляди свого молодшого брата, залишивши після себе низку статей у сільськогосподарській періодиці й кілька книг, які певною мірою доповнюють спадщину Сергія. Дуже показова у цьому відношенні п'ятирічна робота Володимира з видання журналу «Русский охотник», потім продовжена Сергієм. Цікавим є те, що немає ніякої можливості встановити, хто ж із братів був першим у будь-якій із їхніх спільних ініціатив, хто був автором ідеї. Що стосується козівництва, – це починання так само не є виключенням. Існує документальне підтвердження тому, що Володимир займався козівництвом, задовго до перших публікацій Сергія на цю тему, що з'явилися в 1903 році [1]. Виходячи із цього, Володимир і Сергій розводили кіз у своєму підмосковному господарстві «Конаєво» і, можливо, також і на інших відділеннях «Урусовської ферми», розташованих в інших областях Російської імперії, приблизно з першої половини 1890-х років. Тобто, і тут вони із Сергієм міцно пов'язані разом, як і в усіх інших починаннях. Тому, говорячи про спадщину й заслуги князя Сергія Петровича Урусова, треба завжди пам'ятати, що за ними в такій само мірі стояв і його старший брат Володимир.

Князь Володимир Петрович Урусов помер після тривалої хвороби наприкінці 1907 року, не доживши до відкриття Російського товариства козівництва (РТК), але ж без всякого сумніву, надав братові величезну підтримку на раннім етапі діяльності по впровадженню та формуванню наукових основ вітчизняного козівництва.

Після смерті Володимира в Сергія залишилося два брати – старший Олександр (1850 – 1914) і молодший – Микола (1863 – 1918). Олександр, що був прикладом для Володимира й Сергія на початку їх науково-літературної діяльності, крім інших заслуг у сільському господарстві, відомий як голова Чернського відділу РТК (Тульська губ.) [2], Микола ж – як один із засновників РТК і голова Катеринославського відділу цього суспільства [2, 3]. Відповідно,

обоє були максимально зацікавлені в розвитку галузі та приймали в цьому більш ніж діяльну участь.

Сестра Сергія Урусова, – Софія Петрівна Бельгард (1853 – 1928), теж була ентузіастом цієї справи й засновником Товариства [4]. Є інформація й про те, що сприяння розвитку справи виявляли її чоловік Олексій Валеріанович Бельгард (1861 – 1942) і син – Олексій (1899 – 1945) [3].

Не залишилася осторонь і ще одна сестра, – Марія Петрівна, (народ. 1849 – пом. після 1910), що проживала в Ризі, є відомості про купівлю нею швейцарських кіз, виписаних за допомогою РТК [5]. Про інших двох сестер, Єлизавету (1846 – 1915) та Катерину (1855 – 1910), відомостей, що підтверджують їхнє захоплення козівництвом, нами не знайдено. Але зважаючи на те, що обидві вони, згідно з даними, отриманими з адрес-календарів, проживали разом із Сергієм і його родиною, і безумовно були йому багато в чому близькі, такої можливості виключати не можна.

Самовіддано трудилася в справі насадження козівництва й дружина Сергія – княгиня Єлизавета Сергіївна Урусова, яка була товаришем голови Санкт-Петербурзького відділу РТК [6].

Підводячи підсумок, можна констатувати, що в князя С. П. Урусова підтримка родини в справі насадження козівництва була значною, одностайною й багато в чому визначальною.

Джерела та література

1. Гончаров В. П. О козах на выставке 16 – 20 апреля в Москве / Птицеводное хозяйство № 13, 1906.
2. «Российское общество козоводства» – Обзор деятельности Общества и его отделов за 1913 год / Под ред. секр. О-ва Е. Н. Геништа. С.-Пб., типография «Сельского вестника» 1914. 96 с., 1 л. табл. : ил.
3. Урусов С.П. Коза, ее разведение, содержание и хозяйственное значение / Сост. кн. С. П. Урусов, инспектор по с.-х. части. - 3-е изд., доп. и испр. Санкт-Петербург : Сельск. вестник, 1911 (обл. 1912). X, 134, IV с. : ил. ; 25 см. Библиогр. в примеч.
4. Годовое собрание Р. О. К./ «Российское козоводство» № 7, 1911, с. 12 – 16.
5. Отчет о покупке в Швейцарии племенных зааненских коз / «Российское козоводство» № 3, 1911, с. 15 – 19.
6. Весь Петербург – адресная и справочная книга Санкт-Петербурга, изд. А. С. Суворина (1894 – 1917) (с 1915 по 1917 год – “Весь Петроград”), 1911 г.